

Το μοντέλο ενός χριστιανικού ηγεμόνα κατά τον Μέγα Φώτιο (Αγάπη Παπαδοπούλου, ΜTh)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=174161>]

Ο Μ. Φώτιος τοποθετεί τον ηγεμόνα και την άσκηση της εξουσίας μέσα σε ένα χριστιανικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας του κόσμου. Κύριο ενδιαφέρον του Φωτίου είναι να οικοδομήσει το ιδεώδες του χριστιανού ηγεμόνα, ο οποίος θα ασκεί μια χρηστή εξουσία. Κατά συνέπεια, στον «Ηγεμόνα» ανάγει -κατά κύριο λόγο- το πρότυπο του πολιτικού άρχοντα στο πρότυπο του τέλειου χριστιανού και περιγράφει τον ηγεμόνα ως χριστιανό ηγεμόνα. Ως εκ τούτου θεωρεί ότι το πρώτιστο στοιχείο για έναν πολιτικό άρχοντα, είναι η αναφορά του στο Θεό. Ένας ηγεμόνας προσευχόμενος είναι ενωμένος με το Θεό και οικείος του. Η προσευχή ενώνει με το Θεό καθώς είναι ένθεη ομιλία. Έτσι οφείλει κανείς να προσεύχεται διαπαντός με ευχές κατ' ιδίαν προς τον Θεό, αλλά να προσεύχεται και μαζί με το πλήθος και φανερά. Επιπλέον, όπως κάθε άνθρωπος, έτσι και ο ηγεμόνας πρέπει να τηρεί τις εντολές του Θεού. Ως αρχή και γνώμονα πρέπει να έχει τις θείες εντολές. Αυτή είναι η βάση της επιτυχίας του έργου του.

Πηγή: kavodoros.blogspot.gr

Η αρετή του άρχοντα φαίνεται από το αν μπορεί να μετατρέψει μια πόλη όχι από μικρή σε μεγάλη, αλλά από φαύλη σε χρηστή. Με βάση τα λόγια του Φωτίου δεν υπάρχει ανώτερη εξουσία από την εξουσία που έχει η ιεροσύνη, δηλ. ο Χριστός. Τονίζεται δηλαδή ότι κάθε εξουσία τελεί υπό τη θεία κυριαρχία και συνεπώς οφείλει να αναφέρεται σ' αυτήν. Όσο ισχυρός και κραταιός και αν νιώθει ένας ηγέτης, δεν θα πρέπει να λησμονεί ότι είναι τρεπτός και θνητός και ότι το μέλλον του δεν ορίζεται από τον ίδιο, αλλά από το Δημιουργό του.

Στο έργο του, περιγράφει το μοντέλο ενός χριστιανού ηγεμόνα, ο οποίος πρέπει να διακρίνεται για τις χριστιανικές του αρετές. Ο ηγεμόνας αυτός πρέπει να είναι δίκαιος και ενάρετος. Επιπλέον, οφείλει να είναι και ευσεβής, συνετός και μεγαλόψυχος. Εκτός από τις παραπάνω αρετές ιδιαίτερα σημαντικό θεωρεί ότι ο ηγεμόνας πρέπει να διαθέτει αγάπη, η οποία θεωρείται εξάλλου ως η ύψιστη χριστιανική αρετή[61]. Ο Μέγας Φώτιος μάς βεβαιώνει ότι η εξουσία μπορεί να είναι υπό του Θεού τεταγμένη κατά τον Παύλειο λόγο[62], αλλά μόνον όταν λειτουργεί ως διακονία προς τον άνθρωπο και όχι ως μέγγενη και κατεξουσιασμός των υπηκόων.

Μετά τον Θεό, βασική αναφορά του χριστιανού ηγεμόνα, είναι επίσης η Εκκλησία.

Ο Ιερός Φώτιος στο έργο του υποδεικνύει την πνευματική σχέση που πρέπει να έχουν οι πολιτικοί άρχοντες με την Εκκλησία. Οποιαδήποτε εξουσία για να είναι για τον χριστιανό επιθυμητή, νόμιμη, πρέπει και να τελεί υπό την έγκριση και την ευλογία της Εκκλησίας. Εδώ αξίζει να παρατηρηθεί το εξής: Μολονότι το πολιτειακό πλαίσιο που έχει προφανώς υπόψη του ο συγγραφέας είναι αυτό της βασιλείας. Ωστόσο, με την εκκλησιολογική παράμετρο που εισάγει στο λόγο του, αμβλύνει καταφανώς τις απολυταρχικές διαστάσεις της άσκησης της εξουσίας. Μπορεί να μη συμπεριλαμβάνει προβλέψεις περιορισμού των αυθαιρεσιών της διακυβέρνησης στο θεσμικό πεδίο, αλλά προβλέποντας μία αναγκαιότητα συναίνεσης από το εκκλησιαστικό σώμα, θέτει τα όρια αυτά στο πνευματικό πεδίο, κάτι ιδιαίτερα κρίσιμο για την εποχή στην οποία αναφερόμαστε.

Είναι φανερό ότι ο Μ. Φώτιος δίνει ξεχωριστή έμφαση στο χριστιανικό ήθος του ηγεμόνα. Χαρακτηριστικά δείγματα αυτού του ήθους είναι οι αναφορές στην έννοια της υπομονής ως αρετής του ηγεμόνα, στο σεβασμό προς τους ιερείς, στη σημασία της προσευχής και στην ταπεινοφροσύνη. Επιπλέον, επιμένει στην αναγκαιότητα της εικόνας ενός δίκαιου ηγεμόνα[63]. Σύμφωνα με το Φώτιο, ένας άρχοντας οφείλει να είναι άψογος και να έχει ευπρεπή συμπεριφορά[64]. Με τα δύο είδη, όταν αυτά τελούνται, θεωρείται πως αποδίδεται η ευσέβεια προς το Θεό[65]. Η σωτηρία και η προκοπή της πολιτείας είναι μεγάλη απόδειξη της αρετής του άρχοντα. Ο Φώτιος προτείνει ακόμα ως ένα από τα καθήκοντα του ηγεμόνα την οικοδόμηση ναών ώστε οι άνθρωποι προσφέροντας κοινή δοξολογία να φτάνουν σε πλήρη ομοψυχία και να καρπώνονται όλοι μαζί τη σωτηρία και την ωφέλεια του τόπου τους[66]. Ας μην ξεχνάμε σ' αυτό το σημείο ότι η Βουλγαρία της εποχής εκείνης είναι μια 'νεοφώτιστη' χώρα, με ελάχιστους χώρους χριστιανικής λατρείας. Εκτός δε από τη θρησκευτική σημασία των ναών, στη θεωρητική κατασκευή του Φωτίου αυτοί αποκτούν ιδιαίτερη σημασία ως κέντρα της κοινής αναφοράς ηγεμόνα και λαού προς το Θεό, επομένως και ορατά σύμβολα της ομοψυχίας τους.

(συνεχίζεται)

[61] Βλ. Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, Χριστιανική Ηθική II, ό. π., σελ. 231-232, 238-239.

[62] Βλ. Ρωμ. 13, 1.

[63] Βλ. Φώτιος, Ο Ηγεμών, ό. π., σελ. 19-20.

[64] Βλ. Αριστοτέλης, Ηθικά Νικομάχεια, 1130a.1-2.

[65] Βλ. Ιωάννης Χρυσόστομος, περί προσευχής, P.G. 50, 775.

[66] Πρβλ. Ισοκράτης, Προς Νικοκλέα, Isocrates. Discours, vol. 2, Les Belles Lettres, Paris, 1967, §31.4-6.